

PRATARMĖ

Tarp Lietuvos pajūrio archeologinių paminklų svarbią vietą užima Bandužių kapinynas (esantis ankstesniajame Klaipėdos priemiestyje – Bandužių kaime; dabar ši vieta – Klaipėdos miesto dalis).

Kapinyną 1985–1989 m. tyrinėjo Lietuvos istorijos institutas. Tyrinėjant paaiškėjo, kad kapinynas labai suardytas, didelė jo dalis, atrodo, visiškai sunaikinta. Išlikusiuose apardytuose kapuose ir pavieniui tirtuose plotuose rasta gausi ir įvairi medžiaga. Ji teikia duomenų apie čia gyvenusių žmonių dvasinį ir materialinį gyvenimą per gana ilgą tarpą – daugiau negu tūkstantį metų (I–XIII a.). Medžiaga nors ir gausi, tačiau blogai išsilaikiusi – ir žalvariniai, ir ypač geležiniai dirbiniai smarkiai apgadinti korozijos. Gausu papuošalų fragmentų, kurie iš esmės rasti IX–XIII a. degintiniuose kapuose.

Šiuo veikalu norima supažindinti skaitytoją su trumpa šio kapinyno tyrinėjimų istorija, bendrais jo bruožais, apžvelgti šio kapinyno mirusiųjų laidojimo papročius, stengiantis, kiek įmanoma, išryškinti panašumą ir skirtumą atskirais geležies amžiaus laikotarpiais; apibūdinti ir suklasifikuoti kapinyne rastus įvairius papuošalus, darbo ir buitines įrankius, ginklus, nurodyti analogijas su kitais tirtais pajūrio paminklais. Pateikiami 48 kapinyne rastų geležies dirbinių metalografinių tyrinėjimų duomenys, nurodoma, kokie dirbinių (geležies) gamybos būdai buvo naudojami atskirais geležies amžiaus laikotarpiais, bent iš dalies įgali-

nantys spręsti apie tuo metu paplitusius gamybos būdus, o kartu apie kalvystės amato raidą ir lygį.

Veikalo struktūra: trumpas įvadas, bendras kapinyno apibūdinimas ir tyrinėjimų istorija; laidosena, jos ypatumai atskirais laikotarpiais; įkapės, jų radimo gylis ir vieta kapuose; rastųjų įkapių apibūdinimas ir klasifikacija. Pirmiausia apibūdinamos gausiausios įkapės – papuošalai. Iš esmės aptariami sveikieji papuošalai ir įdomesnieji papuošalų fragmentai. Kad būtų išvengta kartojimosi, radiniai aptariami ne pagal atskirus laikotarpius, o pagal jų grupes. Pavyzdžiui, apgalviai, karolių vėriniai, segės, peiliai ir t.t.; grupės skirstomos pagal radinių tipus, nurodoma jų chronologija. Aptarus laidoseną, įkapes, mėginama nustatyti chronologiją ir etninę kapinyno priklausomybę. Toliau pateikiami kapų aprašai, smulkiau nusakantys laidojimo būdą, gylį, mirusiųjų ir įkapių padėtį kapuose. Veikalo pabaigoje pateikiami geležies dirbinių metalografinių tyrinėjimų duomenys. Anglų ir rusų kalbomis pateikiama šio veikalo reziumė. Yra daug iliustracijų: 94 paveikslai, 5 lentelės; pabaigoje – naudotos literatūros sąrašas.

Autorius nuoširdžiai dėkoja kolegoms Archeologijos skyriaus mokslo darbuotojams, taip pat daug prisidėjusiems techniškai rengiant šį leidinį dailininkei Ilonai Keršulytei ir fotografui Kazimierui Vainorui. Dėkoju visiems, kurie prisidėjo, kad šis veikalas būtų išleistas.